

IV col·loqui internacional del projecte *Mimesi*

METAFICCIÓ: RENAIXEMENT & BARROC

METATEATRE BARROC

Roger Coch (Universitat de Barcelona)

*“El mirall que tot lo verdader demostra”:
furor poètic i catarsi al teatre de Fontanella*

Durant el Barroc, la producció de tractats sobre teoria literària a l'àmbit de parla catalana no va ser gaire elevada si la comparem amb la producció francesa o italiana, però seria un error considerar que no s'hi va generar un sistema teòric específic, diferent del discurs literari del Renaixement o del de la Il·lustració. Tampoc no s'hi va configurar una poètica completa, en el sentit que no s'ha conservat un sol tractat que tracti l'essència de la poesia des de tots els àmbits de la creació literària: delimitació dels criteris de literarietat, elaboració de l'obra, efectes que produeix en el receptor, tipificació i delimitació dels gèneres i dels estils o proposta d'un cànon.

Ara bé, sí que trobem textos de diversos tipus que responen algunes de les preguntes que una poètica s'ha de formular. Podem resseguir una línia de pensament específicament barroc en molts dels textos d'autors catalans, que estaven en contacte i coneixien bé els conceptes que circulaven per Europa a l'època. Un d'aquests autors fou Francesc Fontanella, creador d'una obra poètica extensa i de dues peces dramàtiques conservades de gran qualitat, *Lo desengany* i la *Tragicomèdia pastoral d'Amor, Firmesa i Porfia*, a través de les quals va escenificar els conceptes de furor poètic i catarsi des d'una òptica específicament barroca.

L'obra dramàtica de Fontanella adquireix rellevància i complexitat si partim de l'anàlisi del metateatre. Aquest procediment, que no introdueix el Barroc però que sí que utilitza de manera molt específica, permet a Fontanella mostrar dalt de l'escenari, i desenvolupar-ne els efectes sobre els personatges, els conceptes de furor poètic a la *Lloa per la Tragicomèdia* i la catarsi a *Lo desengany*, amb uns procediments que van més enllà del tractat teòric.

En aquesta ponència s'analitzaran les característiques que atribueix Fontanella al furor i a la catarsi, tot connectant amb textos teòrics que els expliquin a través dels mateixos paràmetres barrocs; la funció que aquests conceptes assumeixen dins de les obres teatrals i què aporta la metateatralitat a l'estructura i al sentit de les dues obres dramàtiques. S'analitzarà també com l'autor se serveix dels recursos metateatralitat que té a l'abast per introduir els conceptes en les seves dues obres de teatre: la producció dramàtica de Fontanella gira al voltant de la metatrealitat i, un cop analitzada, redimensiona la importància de les dues peces de teatre i les situa en l'òrbita de les

millors produccions europees de l'època. A més, s'apuntarà com Fontanella supera el tractat poètic a través de l'escenificació dels conceptes i quina funció els atorga.